

Про життєвий і творчий шлях всесвітньо відомого вченого-механіка та організатора науки академіка НАН України уроженця Кобеляцького району Полтавської області Георгія Степановича Писаренка (12.11.1910 р. – 9.01.2001 р.), про заходи з увічнення пам'яті науковця на його батьківщині.

О жизненном и творческом пути всемирно известного ученого-механика и организатора науки академика НАН Украины уроженца Кобеляцкого района Полтавской области Георгия Степановича Писаренко (12.11.1910 г. – 9.01.2001 г.), о мероприятиях по увековечению памяти ученого на его родине.

Paper tells about life and work of famous scientist in mechanic and organizer, member of the Ukrainian National Academy of Science, Heorhiy Stepanovych Pysarenko (12.11.1910 – 9.01.2001), native of Kobeliaky district, Poltava region and celebrations of his memory in his native land.

ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ Г. С. ПИСАРЕНКА

Учений-механік, фундатор наукової школи з механічних коливань, міцності матеріалів та елементів конструкцій в екстремальних умовах експлуатації. Академік Національної академії наук України (1964), заслужений діяч науки УРСР (1973), лауреат Державних премій УРСР (1969, 1980) і СРСР (1982).

Г. С. Писаренко народився 12 листопада 1910 року у козацькій родині на хуторі Скрильники Кобеляцького повіту (нині село Дрижина Гребля Кобеляцького району Полтавської області).

У 1936 р. закінчив з відзнакою суднобудівний факультет Горьковського індустріального інституту. Трудову діяльність Георгій Степанович розпочав у 17 років, працюючи спочатку робітником-ремонтником в м. Полтаві, а потім слюсарем Нижньогородського автомобільного заводу. Працював конструктором на заводі "Красное Сормово". У 1937 р. був прийнятий до аспірантури Київського політехнічного інституту і за сумісництвом працював в Інституті будівельної механіки (нині – Інститут механіки імені С. П. Тимошенка НАН України). Так розпочалася його плідна наукова та науково-організаційна діяльність у системі Академії наук України.

Кандидатську дисертацію Г. С. Писаренко захистив у лютому 1941 р. Під час Другої світової війни працював над розв'язанням проблеми підвищення міцності авіаційних двигунів: спочатку – на Уфимському моторобудівному заводі, потім – у Центральному інституті авіаційного моторобудування. З 1944 р. він як учений секретар Інституту будівельної механіки відновлював роботу лабораторій установи. Водночас викладав у Київському політехнічному інституті та продовжував фунда-

ментальні дослідження нелінійних коливань механічних систем з урахуванням розсіювання енергії в матеріалі, результати яких стали основою успішно захищеної ним у 1948 р. докторської дисертації, а потім були удостоєні премії імені М. М. Крилова АН УРСР.

У 1950 р. Г. С. Писаренко починає працювати в Інституті металокераміки та спеціальних сплавів (нині Інститут проблем матеріалознавства НАН України). Він очолює тут відділ (згодом – сектор), а ще через якийсь час стає заступником директора з наукової роботи. Відтоді вся наукова діяльність Георгія Степановича присвячена формуванню нового напрямку в механіці – дослідженню міцності матеріалів та елементів конструкцій в екстремальних умовах. У 1957 р. вченого обирають членом-кореспондентом, а в 1964 – дійсним членом АН УРСР.

У 1966 р. за ініціативою Георгія Степановича створено Інститут проблем міцності АН УРСР. Незмінним директором цієї установи він був понад двадцять років, а в 1988 р. став його почесним директором. Під керівництвом вченого тут знайшли розв'язання актуальні проблеми, які відбивали запити атомної енергетики, газотурбобудування, авіаційної, ракетно-космічної техніки та інших найважливіших галузей машинобудування.

Виняткову увагу Г. С. Писаренко приділяв вихованню молодих учених і висококваліфікованих інженерів. Він підготував 45 докторів і 180 кандидатів наук, понад три десятиліття очолював кафедру опору матеріалів Київського політехнічного інституту, був головою спеціалізованої вченої ради при Інституті проблем міцності НАН України.

*Фото з музею Г. С. Писаренка в
Дрижиногреблівській школі Кобеляцького району*

*Фасад Дрижиногреблівської школи
імені Георгія Писаренка*

У 1969 р. Г. С. Писаренко заснував міжнародний науково-технічний журнал "Проблеми прочності", який під назвою "Strength of Materials" видається у США. Георгій Писаренко – автор понад 800 наукових публікацій, серед яких 50 монографій, підручників та довідників, чимало з яких перекладено іноземними мовами.

Багато сил і енергії віддав Георгій Степанович науково-організаційній роботі в системі НАН України. Був головним ученим секретарем, віце-президентом, членом, а останнім часом – радником Президії НАН України.

Ім'я Г. С. Писаренка широко відоме вітчизняній та світовій науковій громадськості. Він був дійсним членом Міжнародної академії астронавтики, Американського товариства випробувань і матеріалів, Російського національного комітету з теоретичної та прикладної механіки, Президії Національного комітету України з теоретичної та прикладної механіки, головним редактором журналу "Проблеми прочності" та членом редакційних колегій багатьох науково-технічних журналів.

Наукові досягнення вченого високо оцінені державою та науковою громадськістю. Його нагороджено орденами Леніна, Трудового Червоного Прапора, Жовтневої Революції, "За заслуги" II ступеня, численними медалями; удостоєно високих звань – лауреата Державних премій України (1969 та 1980) і СРСР (1982), Заслуженого діяча науки України (1973), золотих медалей Словацької академії наук та науково-технічного товариства Польщі; обрано Почесним соросівським професором.

На честь Георгія Степановича Писаренка 24 червня 2004 року Міжнародний Астронавтичний Союз затвердив назву "Писаренко" малій планеті, відкритій у Кримській астрофізичній обсерваторії М.С.Черних і зареєстрованій у міжнародному каталозі під номером 20963.

З жовтня 2002 року Інститут проблем міцності Національної академії наук України носить ім'я свого засновника – Георгія Степановича Писаренка.

Вшанування пам'яті Георгія Писаренка на батьківщині

Щоб пізнати науку про міцність, треба знати природу, причини й термін руйнування через дослідження надійності, довговічності. Чимала частка надійності й міцності була закладена вже при самому народженні Георгія Писаренка. Народився Георгій Степанович у небагатій козацькій сім'ї на хуторі Скрильники Кобеляцького повіту Полтавської губернії (зараз це територія с. Дрижина Гребля Кобеляцького району Полтавської області).

Значну кількість талантів дала світові Полтавщина. Земляки пишаються цим і шанують пам'ять про видатних співвітчизників. 12 листопада 2010 року на честь 100-річчя від дня народження академіка Георгія Степановича Писаренка в селі Дрижина Гребля Кобеляцького району було відкрито меморіальну дошку у сільській школі, якій напередодні цього заходу присвоїли ім'я Георгія Писаренка.

З академіком Писаренком учні знайомляться на уроках, коли розглядають тему про видатних фізиків України, зокрема про фізиків Полтавщини. Його життєвий та творчий шлях взято за основу написання наукових робіт МАН у секції "Фізика". Більш докладно праці вченого вивчають у вищих навчальних закладах, які готують фахівців з напрямку "міцність матеріалів". На честь Георгія Степановича в стінах школи, що носить його ім'я, відкрито музей, зібрані праці вченого. Ім'я Г.С.Писаренка віднині носить одна з центральних вулиць села Дрижина Гребля.

У школі кожного року проходять заходи, присвячені видатному українському науковцю. У такий спосіб, вшановують пам'ять нездоланному прагненню до знань, невтомній роботі людини на благо Вітчизни.

**Олег Кучеренко,
методист з фізики ПОІППО**

Стаття надійшла в редакцію 20.09.2010 ■